

SACHARIDY - Monosacharidy

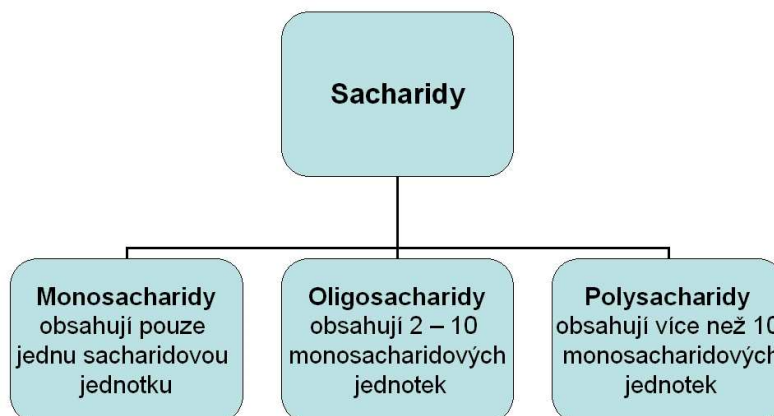
Sacharidy

- Jsou nejrozšířenější _____
- Tvoří největší podíl organické hmoty na Zemi.
- Jsou hlavním _____
- Tvoří _____
- Jsou _____ buněk, tkání, pletiv.
- Jsou _____ pro syntézu buněčných stěn.
- Jsou součástí fyziologicky účinných látek _____

Chemické složení

Molekula sacharidu se skládá pouze ze tří prvků: _____

Klasifikace:

Monosacharidy

- Obsahují jedinou _____
- Základem molekuly je C-řetězec, složený ze _____ atomů uhlíku.
- Na C-řetězci jsou vázány:
  - jedna nebo více hydroxylových skupin
  - jedna skupina karbonylová nebo

Klasifikace

1. Podle **karbonylové** skupiny:

- _____ - vážou aldehydickou skupinu - **CHO**
- _____ - vážou ketonickou skupinu >C=O

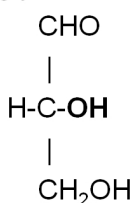
2. Podle počtu atomů C:

- _____ - 3 atomy C
- _____ - 4 atomy C
- _____ - 5 atomů C
- _____ - 6 atomů C
- _____ - 7 atomů C

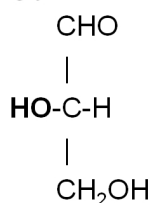
Aldosy

Nejjednodušší aldosa je _____

D-glyceraldehyd

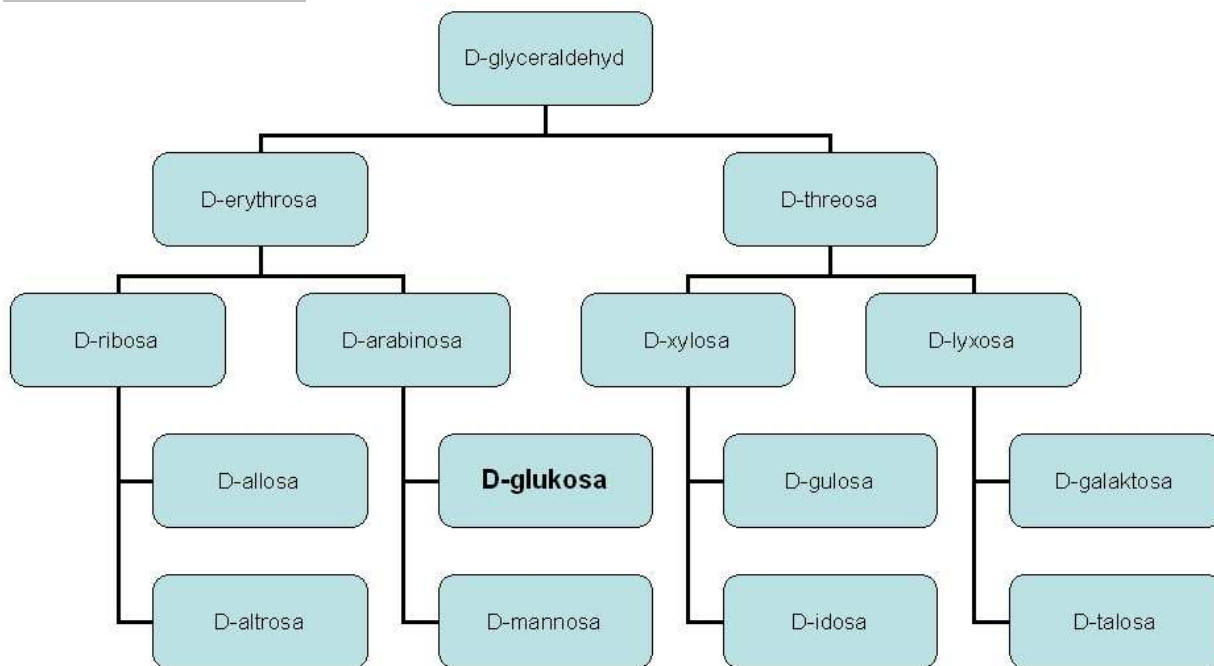

L-glyceraldehyd

Toto jsou dva _____ izomery.

Genetická řada D-aldos

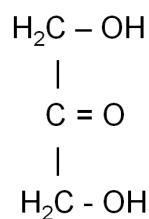
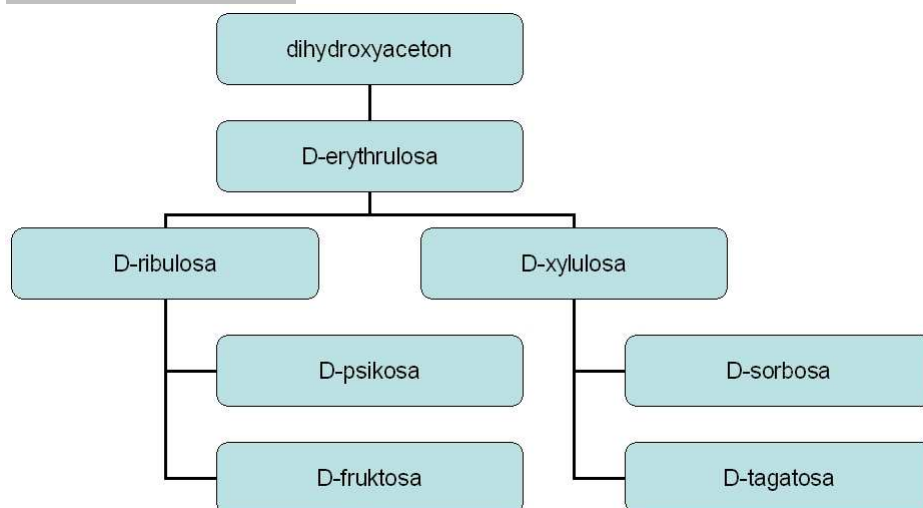

D - glukosa

Tollensův vzorec	Haworthyho vzorec	Model
$\begin{array}{c} \text{O} \\ \\ \text{H}-\text{C} \\ \\ \text{H}-\text{C}-\text{OH} \\ \\ \text{HO}-\text{C}-\text{H} \\ \\ \text{H}-\text{C}-\text{OH} \\ \\ \text{H}-\text{C}-\text{OH} \\ \\ \text{OH} \end{array}$		

Ketosy

Nejjednodušší ketosa je _____

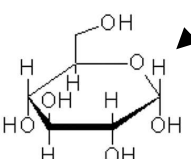
Genetická řada ketos**D-fruktosa:**

Tollensův vzorec	Haworthyho vzorec	Model

Struktura

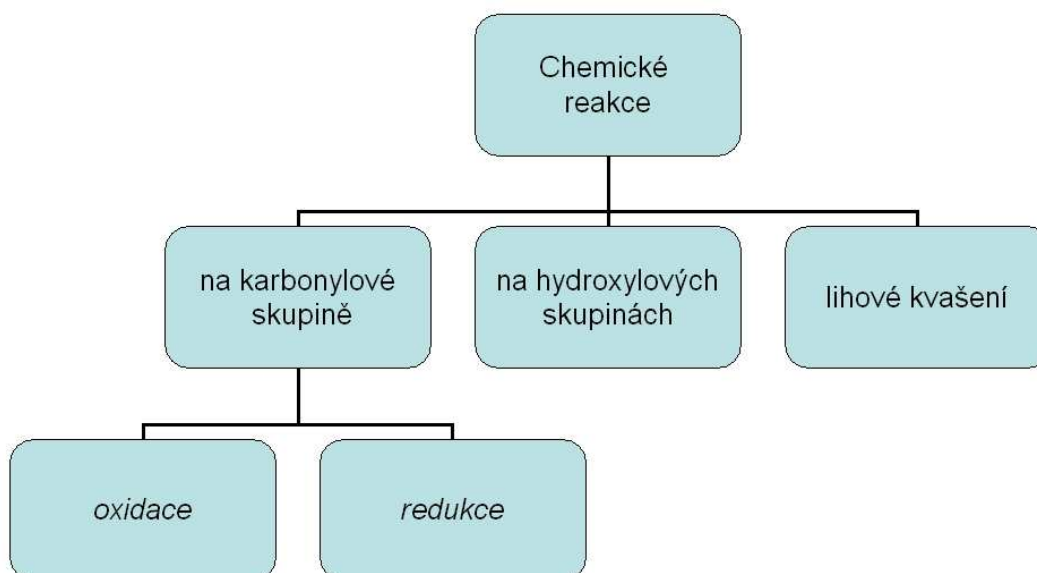
Glukosa - struktura

	<ul style="list-style-type: none"> • Poloacetálová vazba. • Vznikne mezi karbonylovým atomem C a hydroxylovou skupinou na 5., nebo 4. uhlíku. • Vznikne cyklická forma monosacharidu: <ul style="list-style-type: none"> ○ _____ - šestičlenná, ○ _____ - pětičlenná.
--	---

Pyranosa		Furanosa	
$ \begin{array}{c} \text{H} \\ \\ \text{C}=\text{O} \\ \\ \text{- OH} \\ \\ \text{HO-} \\ \\ \text{- OH} \\ \\ \text{- OH} \\ \\ \text{CH}_2\text{OH} \end{array} $ <p><i>D-glukosa</i></p>	$ \begin{array}{c} \text{H} \\ \\ \text{C-OH} \\ \\ \text{- OH} \\ \\ \text{HO-} \\ \\ \text{- OH} \\ \\ \text{- OH} \\ \\ \text{CH}_2\text{OH} \end{array} $ <p><i>D-glukopyranosa</i></p>	$ \begin{array}{c} \text{H} \\ \\ \text{C}=\text{O} \\ \\ \text{- OH} \\ \\ \text{HO-} \\ \\ \text{- OH} \\ \\ \text{- OH} \\ \\ \text{CH}_2\text{OH} \end{array} $ <p><i>D-glukosa</i></p>	$ \begin{array}{c} \text{H} \\ \\ \text{C-OH} \\ \\ \text{- OH} \\ \\ \text{HO-} \\ \\ \text{- OH} \\ \\ \text{- OH} \\ \\ \text{CH}_2\text{OH} \end{array} $ <p><i>D-glukofuranosa</i></p>
<p>Hawortyho vzorec</p> 		<p>V cyklické formě vzniká nový asymetrický uhlík, proto vzniknou další izomery = alfa a beta.</p>	

Fyzikální vlastnosti

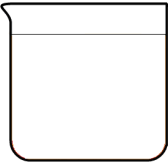
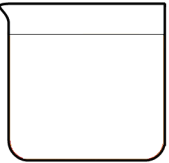
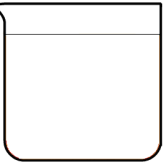
Reakce

Reakce na karbonylové skupině

	<p>Karbonylová skupina se oxiduje, proto monosacharidy vystupují jako _____ činidla .</p>
--	---

Monosacharidy dokazujeme _____ :

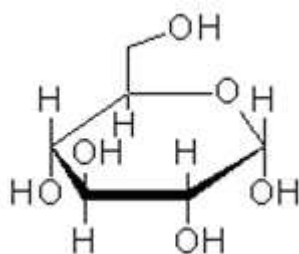
Oxidace	Redukce
<p>Aldosy mohou snadno oxidovat a vznikají:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ _____ kyseliny D-glukosa → kyselina _____ ○ _____ kyseliny D-glukosa → kyselina _____ 	<p>Monosacharidy se redukují na cukerné alkoholy = _____:</p> <p>D – glukosa → D – _____ (též D – sorbit = _____)</p>

Reakce na hydroxylových skupinách

- A) _____
B) _____

Lihové kvašení

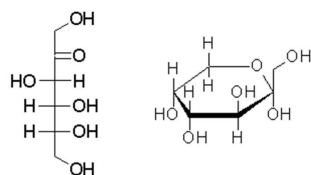
- Způsobují mikroorganismy – _____
Hexosy → _____
C₆H₁₂O₆ → _____

Význam**D-glukosa:****Tollensův vzorec**

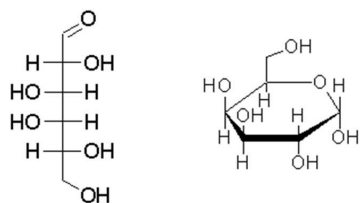
- Cukr _____
(vyrábí se ze _____).
- Součást _____ živočichů (0,1%).
- _____ látka.
- V _____
- V moči znamená _____

Význam:

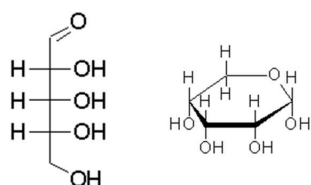
- Zdroj _____
- _____ výživa.
- Výroba vitamínu ____.
- _____
- _____

D-fruktosa**D - fruktosa**

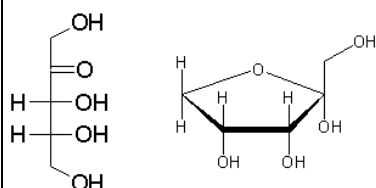
- Cukr _____
- Obsažen _____
- _____ sacharid vůbec.

D-galaktosa**D-galaktosa**

- Obsažena v _____
- Je součástí _____
- L-galaktosa je obsažena v polysacharidu _____

D-ribosa:**D - ribosa**

- Je součástí _____
- Její _____ 2-deoxy-D-ribosa je vázán v _____

D-ribulosa:**D - ribulosa**

- Je meziprodukt _____

Shrnutí:

- Nejrozšířenější organické látky na Zemi jsou _____
- Molekula sacharidu se skládá z _____
- Kromě C-řetězce obsahuje skupiny _____
- Molekula monosacharidu se poloacetálovou vazbou přemění na _____ nebo _____
- Glukosu najdeme _____
- Přítomnost glukosy dokážeme _____

Test

1) 2 – 10 monosacharidových jednotek obsahují:

- a) monosacharidy
- b) oligosacharidy
- c) polysacharidy

2) Hroznový cukr je:

- a) aldohexosa
- b) ketohexosa
- c) aldopentosa

3) Pyranosa nebo furanosa vznikne spojením:

- a) poloacetálovou vazbou
- b) peptidovou vazbou
- c) glykosidickou vazbou

4) Aldonové nebo aldarové kyseliny vzniknou:

- a) oxidací
- b) redukcí
- c) alkoholovým kvašením